

Hautausmaakävely Kiikan hautausmaalla 6.7.2023 klo 18.00

Vammalan Karjalaseuran järjestämään tapahtumaan osallistui kymmenen sateen uhkaa pelkäämätöntä henkilöä. Pieni sadekuuro tapahtuman alussa oli, mutta se jäi lyhyeksi ja koko kierros saatiin lopulta vietyä läpi miellyttävässä ja loppua kohden jopa aurinkoisen lämpimässä kesäsäässä.

Seija aloitti hautausmaakierroksen sateenvarjo suojanaan, mutta onneksi sade pian väistyi ja sää oli mitä parhain.

Hautausmaakierros tehtiin Seija Hirvikosken opastuksella. Seijan valitsemat kohteet oli harkiten valittu ja hän oli valmistellut jokaiseen kohteeseen kiinnostavat esittelyt. Kiikan hautausmaalla on pienellä alueella valtava määrä karjalaista historiaa. Täältä ovat saaneet viimeisen leposijansa monet karjalaisissa yhteisöissä merkittävällä tavalla toimineet luottamushenkilöt. Kirkkomaalla on myös kaksi muistomerkkiä toinen Karjalaan jääneille vainajille ja toinen Kiikan kirkkomaahan haudatuille evakoille.

Ruotsilan kartanon perheen sekä Oskari ja Aino Mattilan haudat

Kierros aloitettiin käymällä Ruotsilan perhehaudalla sekä Oskari ja Aino Mattilan haudalla, kahden kiikkalaisen perheen haudalla, joiden mailta useille Vpl. Pyhjärven Kahvenitsan ja Puikkoisten sekä Lahnavalkaman kylän asukkaille osoitettiin uudet asuinsijat. Molemmat haudat ovat lähekkäin saman käytävän eri puolilla kirkon pohjoispuolella.

Ruotsilan perhehauta.

Molemmat näistä kohteista esiteltiin kattavasti Pukstaavin Kulttuuritorstain ”Siun ja miun Karjala-ilta” tapahtumassa 26.1.2023 Sastamalassa, jossa aiheena oli Karjalan siirtolaisten asuttaminen Kiiikkaan Ruotsilan ja Vehkakorven alueille. Tapahtumasta voi lukea lisää Vpl. Pyhäjärvi-lehden numerosta 2-2023 olevasta jutusta ”Karjalan siirtolaisten kohtalo ja heidän asuttamisensa kiinnostavat edelleen” sekä Vammalan Karjalaseuran www-sivuilta kohdasta tapahtumat.

Ruotsilan perhehauta kuvassa oikealla on lähellä kirkkoa sen pohjoispuolella.

Mattiloiden hauta on samalla käytävällä kuin Ruotsilan perhehauta, mutta toisella puolella käytävää ja vähän lähempänä kirkkoa.

Siirtoväen hauta-alueen muistomerkki

Evakkojen muistokivi eli siirtoväen hauta-alueen muistomerkki sijaitsee kirkkomaan itäreunalla komean riippapihlajan katveessa. Sen paljastustilaisuus oli juhannussunnuntaina 24.6.1990.

Siirtoväen hauta-alueen muistokivessä on tekstit:

”Tälle alueelle haudattiin 1939-1949 41 Kanneljärven 11 Uudenkirkon ja 30 muuta siirtolaista.”

”Kallis on Herran silmissä hänen hurskaittensa kuolema (PS. 116:15).”

Talvisodan sytyttyä sotatoimialueella asuvat kansalaiset oli nopeasti asutettava tilapäisesti muualle Suomeen. Siirtolaisjuna pysähtyi myös Kiikan asemalle, ja toivat muutamassa päivässä mukanaan ainakin kaksinkertaisen väkimäärän Kiikan silloiseen väestöön nähden. Voidaan kuvitella, millainen vaikeus oli löytää heille kaikille edes tilapäinen majoituspaikka. Monessa talossa jopa yli kolmekymmentä henkeä nukkui ensimmäiset yönsä vieressä saman pirtin lattialla.

Kuolleisuus siirtolaisten keskuudessa oli koetun järkytyksen ja matkan rasitusten seurauksena suuri. Toisin kuin monella muulla paikkakunnalla, siirtolaisia ei Kiikassa haudattu muiden vainajien kanssa samaan riviin, vaan jostain syystä siirtolaisille varattiin kirkkomaalta oma hauta-alue. Tässä on saattanut olla esimerkkinä määräys haudata sankarivainajat arvokkaalle paikalle lähelle kirkkoa.

Siirtoväen hauta-alueelle istutettiin vuoden 1940 lopulla riippapihlajia surupuiksi, joista yksi komeaksi kasvanut on vielä jäljellä.

Haudatuista siirtolaisista pidettiin kirjaa ja heistä tehty luettelo on löytynyt Kiikan kirkonarkistosta. Sen mukaan pääosa vainajista oli 1800-luvun lopulla syntyneitä, mutta lapsiakin oli viitisentoista. Puolet 82:sta haudatusta on Kanneljärveltä ja yksitoista Uudeltakirkolta. Muista paikkakunnista mainittakoon Johannes (Uuras), Vpl. Pyhäjärvi, Viipuri, Vahviala, Muolaa ja Kivennapa. Erikseen mainittakoon, että inkeriläisiä on tälle alueelle haudattu viisi. Haudattujen kuolinpäivät vaihtelevat 3.12.1939-21.2.1949 välillä.

Suurin osa vainajista on sellaisista pitäjistä, joille Kiikka oli vain tilapäinen sijoituspaikka. On luonnollista, että omaisten käynnit haudoilla vähitellen harvenivat. Muistomerkkihankkeeseen ryhdyttiin, kun siirtoväen hauta-alueen käyttönotosta oli kulunut jo 50 vuotta ja siitä kertoivat enää muutamat hautakivet ja riippapihlajat, surupuut, jotka oli 1940 luvun lopussa sinne istutettu. Muistomerkin paljastustilaisuudessa 24.6.1990 pitämässään puheessa rovasti Antti Heikkilä kertoi muistomerkin toteutuksesta ja perusteli koskettavasti siirtoväen hauta-alueen muistomerkin pystyttämisen tarvetta ja merkitystä.

– Tälle alueelle haudattujen siirtolaisten muiston vaalimiseksi on Kiikan seurakunta pystyttänyt tämän muistokiven. Varat tähän on saatu Äetsän seurakuntayhtymän hallinnassa olevasta Kiikan sankarihautarahastosta. Esikuvana tälle muistokivelle onkin ollut sankarihauta-alue ja sen

punaisesta graniitista tehdyt laatat. Samalla tämä kivi kertoo myöhemmille sukupolville siitä vaikeasta tiestä, jota isät ja äidit ovat saaneet kulkea. Nämä siirtolaiset eivät saaneet kuolla omassa kodissaan. Useimpien kuolinpaikkana oli vieraan talon pirtti tai kamari ja kuolinvuoteena tilapäisvuode.

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki

Hautausmaakävelyn loppuksi käytiin Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä, joka on kirkon eteläpuolella arvokkaalla paikalla sankarihautojen vieressä. Vastaavia muistomerkkejä on useimmissa Suomen kunnissa johtuen Karjalan Liiton vuonna 1951 tekemästä aloitteesta niiden hankkimiseksi eri puolille Suomea. Karjalaseuroille Liitto toimitti viisi kuvanveistäjä Kirsti Liimataisen suunnittelemaa mallia käytettäväksi muistomerkkin suunnittelun pohjana. Hanke otettiin innostuneesti vastaan ja 1980-luvun alkuun mennessä muistomerkkejä oli pystytetty jo lähes kolme sataa, joista yli puolet 1950-luvulla. Monet toteutetuista muistomerkeistä perustuvat Liimataisen malleihin, mutta myös muita taiteilijoita käytettiin.

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki Kiikan kirkkomaalla on kirkon eteläpuolella sankarivainajien muistomerkkin vieressä.

Kiikkalaiset tarttuivat toimeen heti hankkeen alkuvaiheessa. Karjalaan jääneiden muistomerkki paljastettiin Kiikan kirkkopihassa 7.11.1953. Muistomerkkin mallina käytettiin Kirsti Liimataisen versiota neljä ja sen toteutti Keikyän Kiviveistämö. Muistomerkkin hankinnan ja paljastusjuhlan kulut n. 90.000 markkaa katettiin lahjoituksilla, joita oli saatu Osuuskassalta, Säästöpankilta, yksityisiltä lahjoittajilta sekä Nuorisoseura Pырinnöltä. Pырinnön lahjoitus oli kaikista merkittävin 30.000 markkaa.

Paljastus- ja luovutuspuheessaan varatuomari Simo Härkönen Karjalan liitosta lausui mm. näin:

– Menetettyyn kotiseutuunne, Karjalaan, liittyy jokaisella meistä elämämme kauneimmat ja rakkaimmat muistot. Näin monien vuosien jälkeen olemme yhteisesti havahtuneet ajattelemaan, että Karjalaan jääneiden vainajien muisto ei kokonaan saa mennä meidän kerallamme hautaan.

Seurakunnan puolesta patsaan otti vastaan kirkkoherra E. Hyttinen ja lupasi, että Kiikan seurakunta sen hoitaa ja pitää kunnossa. Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkin paljastustilaisuudesta Kiikassa voi lukea lisää Vpl. Pyhäjärvi-lehden numerosta 10- 2021, jossa on Seija Hirvikosken asiaa käsittelevä juttu.

Karjalaiset merkkihenkilöt

Kierroksen aikana käytiin myös joidenkin hyvin tunnettujen ja karjalaisissa yhteisöissä pitkään merkittävää työtä tehneiden ja vaikuttaneiden henkilöiden haudoilla. Kierroksen aikana nähtiin muitakin kiinnostavia kohteita, mutta Seija oli valmistellut esitykset seuraavista henkilöistä: Helmi Hynninen, Matti ja Toivo Hinkkanen, Matti Pärssinen, Erkki Pärssinen ja Kauko Hämäläinen.

Helmi Hynninen 1913 - 2002

Helmi Hynninen oli maatalon emäntä ja ison lapsikatraan äiti, joka ei karjalaisten järjestötoimintaan ehtinyt muuten paljoa osallistua, mutta tarvittaessa hänestä kuoriutui todellinen lausuntataiteilija.

Helmi oli paikallinen kuuluisuus, jonka lausumista todella odotettiin. Tilaisuus ei kuulemma ollut oikein mistään kotoisin, jos Helmi Hynninen ei lausunut. Seija muistaa Helmin esiintyneen aina Pyhäjärven puvussa ja lausuneen pitkätkin runonsa ulkoa. Tätä voi edelleen ihmetellä, että missä ihmeen välissä hän muilta töiltään ehti ne runonsa opetella. Seijalle Helmi edusti yhtä karjalaista perusluonnetta, jossa maanläheinen ote ja luovuus kulkevat rinnakkain.

Helmi Hynninen on jäänyt Seijan mieleen taitavana lausujana.

Matti Hinkkanen 1898 -1967 ja Toivo Hinkkanen 1927 - 2021

Hinkkasten, Seijan oman suvun, haudalla pysähdyttiin myös. Seijan äijä Matti Hinkkanen on haudattu vähän etäämmälle kulkemastamme reitistä, mutta Seija kertoi tällä haudalla myös äijästään, joka oli vahvasti mukana pyhäjärveläisten yhteisöjen alkutaipaleella toiminnan käynnistäjänä ja kehittäjänä. Matti Hinkkanen oli Pyhän-Säätiön perustajajäseniä. Pyhän-Säätiössä hän toimi vuosina 1948-1966, josta puheenjohtajana 8 vuotta. Hänen puheenjohtajakaudellaan saatiin neuvoteltua Tyrvään seudun museon yhteyteen oma pyhäjärveläisosasto.

Vpl. Pyhäjärvi-lehden asia nousi uudelleen esille Matin aloitteesta Pyhän-Säätiön hallintoneuvoston kokouksessa kevättalvella v 1955, jolloin päätettiin julkaista lehden näyttenumero niin, että se olisi jo kesällä pidettävissä Vpl. Pyhäjärvi-juhliissa saatavana. Matti osallistui puheenjohtajakaudellaan lehden sisältöön ja itse kirjapainotyöhön innokkaasti yhdessä asiamiehen ja toimittajien kanssa. Toimittajien vaihtuessa, pieniltä ristiriidoilta ei voitu välttyä, mutta taitavasti Matti johdatteli asiat karikoiden läpi selvemmillä vesillä. Matilla oli paljon muitakin luottamustoimia niin Pyhäjärvellä kuin Kiikassa.

Hinkkasten sukuhauta, jonne Seijan isä Toivo on viimeksi haudattu vuonna 2021.

Seijan isä Toivo Hinkkanen oli Pyhän-Säätiön hallituksessa vuosina 1967-1988, josta varapuheenjohtajana 1975-1988. Hän oli aktiivisesti mukana mm. Vpl. Pyhjärven kirkon alttaritaulun restaurointi projektissa, Vpl. Pyhjärven historiikin (Impi Wiika) uusintapainoksen aikaansaamisessa, Pyhjärven vanhojen kuvien taltiointiprojektissa ja parissa Pyhjärvestä kertovissa kirjaprojekteissa. Toivolla oli paljon muitakin luottamustoimia Kiikassa ja valtakunnallisestikin, mm. kylätoiminnan kehittämisessä.

Sekä Matti että Toivo olivat aktiivisesti mukana myös paikallisten Karjalaseurojen toiminnassa.

Matti Pärssinen 1896 – 1951

Matti Pärssinen oli suomalainen maanviljelijä, joka toimi Maalaisliiton kansanedustajana Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä vuosina 1939–1948. Matin vanhemmat olivat maanviljelijä Heikki Pärssinen ja Vilhelmiina Soikkeli. Matti oli naimisissa Helena Karilaisen kanssa vuodesta 1924 lähtien.

Matti Pärssisen haudalla.

Matti Pärssinen kävi kansakoulun ja kirjanpitokurssin ja hän työskenteli maanviljelijänä Pyhjärven kunnan rahastonhoitajana sekä Pyhjärven osuuskassan hoitajana. Kunnallispolitiikassa Matti Pärssinen oli mukana toimien kunnanvaltuuston jäsenenä Kiikassa sekä valtuuston puheenjohtajana Pyhjärvellä. Hän oli myös Pyhän-Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja 1948-1951 ja hallintoneuvoston jäsen 1948-1950. Matti Pärssinen asui täällä Kiikassa Kikkerlässä Jonsalla, joka nykyisin on Trelleborg, entinen Marcon.

Erkki Pärssinen 13.3.1929 - 13.5.2007

Erkki Pärssinen oli nuoresta pitäen kiinnostunut yhteiskunnallisista luottamustehtävistä. Vaikka nuoruudessa ei ollut mahdollisuuksia hankkia laajaa koulusivistystä, Erkki kehitti itseään kursseilla ja itse opiskellen. Lautakunnista vuonna 1954 alkanut ura sai jatkoa Kiikan kunnanvaltuustossa ja kunnanhallituksessa sekä myöhemmin Äetsän kunnan luottamustehtävissä. Kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen puheenjohtajana hän toimi yhteensä 14 vuotta ja kunnanvaltuuston jäsenenä 28 vuotta. Kiikan Vanhustenkotiyhdistyksen puheenjohtajana Erkki toimi sen perustamisesta lähtien 30 vuotta.

Erkki Pärssisen haudalla.

Omaa maatilaansa Erkki kehitti ennakkoluulottomasti. Pinta-alaa kasvatettiin ja tuotantoa kehitettiin ajan vaatimusten mukaisesti. Aktiiviviljelystä luopumisen jälkeenkin hän osallistui tilan töihin ja antoi arvokkaita ohjeita jatkajille.

Kiikan karjalaisten (myöhemmin Äetsän karjalaiset) rientoihin hän osallistui kuudella eri vuosikymmenellä. Vpl. Pyhjärvi-Säätiön (aik. Pyhän-Säätiö) hallintoneuvoston puheenjohtajaksi hänet valittiin v. 1967 ja hallituksen puheenjohtajana hän toimi v. 1983-2005. Vpl. Pyhjärvi - lehden vastaava toimittaja hän oli yli kahdenkymmenen vuoden ajan vuoteen 2005 saakka. Kun mahdollisuudet kotiseutumatkoihin avautuivat, hän oli mukana kokoamassa ensimmäisiä Pyhjärvelle suuntautuneita ryhmämatkoja. Erkki halusi välittää karjalaista kulttuuria ja kotiseututietoa tuleville polville. Hänen myötävaikutuksellaan ja taidoillaan onnistuttiin luomaan Pyhjärven ja Käkisalmen silloiseen hallintoon luottamukselliset ja lämpimät suhteet, joiden ansiosta monen hankkeen toteutus eteni.

Pyhjärven sankarihautausmaan kunnostus ja lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin restaurointi ja Vpl. Pyhjärvi-juhlat Pyhjärvellä olivat näkyvimpiä projekteja, joiden suunnitteluun ja toteutukseen Erkki osallistui. Mittavan panoksen hän antoi Alakylän ja Kahvenitsan koulupiiriä koskevan kyläkirjan julkaisemiseen vuonna 2006. Jo aiemmin hän oli mukana tallentamassa pyhjärvelläistä perinnettä eri muodoissa.

Kauko Hämäläinen 1908 - 1989

Maanviljelijä Kauko Hämäläinen toimi Vpl. Pyhäjärvi-lehden päätoimittajana vuoden 1963 alusta vuoden 1984 loppuun asti. Kauko oli todellinen pyhäjärveläisyyden ja karjalaisuuden ystävä, jonka johdolla lehden asema vahvistui ja lehti sai paljon uusia ystäviä ja avustajia. Hän hoiti tätä tehtävää tunnollisesti 22 vuotta. Kaukon rinnalla ja tukena oli useiden vuosien ajan hänen puolisonsa Anna Hämäläinen. Annan kuoltua Kaukon kumppanina ja aviopuolisona oli vuodesta 1975 lähtien maisteri Eeva Hämäläinen. Eeva kutsuttiin Vpl. Pyhäjärvi-lehden toimitussihteeriksi vuoden 1976 aikana. Kauko ja Eeva kehittivät yhdessä lehteä niin, että se kiinnostaisi yhä enemmän nuoria lukijoita.

Haudalla ei ollut tapahtumahetkellä muistokiveä. Kivi oli kaiverrettavana, koska siihen lisätään Kauko ja Anna Hämäläisen lisäksi tiedot Eeva Hämäläisestä, joka oli myös tänä vuonna kuollut ja haudattu tänne samaan hautaan Kaukon ja Annan viereen.

Kukat Kauko, Anna ja Eeva Hämäläisen haudalla.